

L'arxiu secret del Vaticà s'obre als historiadors catalans

Els secrets del Vaticà i Catalunya

Entre 1899 i 1921, l'església catalana va viure canvis polític-socials que la trasbalsarien profundament. Ramon Corts, capellà i historiador, ha investigat les relacions escrites –i confidencials– entre els bisbes i Roma.

Entre els llargs passadissos i els 54 quilòmetres de prestatges que té l'arxiu secret del Vaticà, el capellà Ramon Corts investigava la documentació referent a l'església catalana i Catalunya entre 1899 i 1921. Sis anys seleccionant i microfilmant tota aquesta documentació fou l'encàrrec que Josep Benet, director del Centre d'Història Contemporània de Catalunya, féu a Ramon Corts.

La documentació investigada comprèn tres nunciatures (equivalent d'una ambaixada vaticana), que són les darreres que el Vaticà ha obert al públic: la d'Aristide Rinaldini (1899-1907), Antonio Vico (1907-1912) i Francesco Ragonesi (1913-1921), que corresponen als pontificats de Lleó XIII, Pius X i Benet XIV. Dels segles anteriors, ja n'hi ha un regest fet per Francisco Díaz de Cerio, que comprèn tota l'església espanyola. Ben aviat s'obrirà la Nunciatura de Tedeschini (1921-1936). En el moment que es pugui consultar, Corts tornarà a Roma.

Ramon Corts considera important aquesta documentació –provinent d'un dels arxius més importants del món– per a conèixer la història de Catalunya (en un país com el nostre on molts arxius han desaparegut i, molts altres, no els deixen tornar). En total 795 documents (cartes, expedients, informes, telegrames, retalls de premsa, plets, denúncies, and-nims...) referents a la posició de l'església catalana sobre fets històrics tan importants com la Setmana Tràgica o la Mancomunitat; les relacions amb l'estat espanyol i les pressions d'aquest contra el catalanisme; els criteris de la Santa Seu a l'hora d'elegir o rebutjar candidats catalans a les seus de Catalunya... Per això va decidir d'aplegar-la en un regest, que servís de guia als futurs investigadors. Un regest és una guia ordenadora. Corts prefereix la descripció a la interpretació.

El dia 4 de febrer es presentava a la sala d'actes de la Biblioteca Balmes el llibre *Regests de la documentació del segle XX sobre Catalunya i la Santa Seu conservada a l'Arxiu secret Vaticà*. El primer volum de l'obra ja és al carrer. La documentació no té preu.

LA "QÜESTIÓ CATALANA"

1900. Catalunya entrava al segle XX a cavall entre el Modernisme i el Noucentisme, entre la Renaixença i el sorgiment del nacionalisme polític. Són, els primers decennis, un constant estira-i-arrotonsa entre les voluntats catalanistes i les reprensions centralistes, amb conflictivitat social i obrera i amb una intensa immigració, sobretot a la ciutat de Barcelona.

En la consolidació d'aquest sentiment catalanista –regionalista en deien aleshores– del tombant de segle, hi ha dos bisbes catalans que tenen un paper indiscutible: Josep Torres i Bages i Josep Morgades. El primer havia participat activament en la confecció del text de les Bases de Manresa i, a través dels seus escrits, formà una generació de joves que després arribaren a governar des de la Mancomunitat. Per altra banda, el bisbe Morgades va establir unes bases fonamentals quan, amb la seva pastoral de l'any 1900, reclamava que els catecismes, devocionaris i la predicació es fessin en català.

Aquest moment històric es coneix amb profunditat gràcies al llibre publicat per Joan Bonet i Baltà *L'església catalana, de la Il·lustració a la Renaixença* i, de més ençà, gràcies a la tesi, encara inèdita, de Jordi Figuerola. Ramon Corts recull en el regest la carta que el bisbe Morgades envià al nunci Rinaldini per informar-lo de la seva pastoral sobre la predicació i l'ensenyament del catecisme en català. També es conserva abundant documentació sobre les reaccions que

aquesta pastoral va suscitar a Madrid i a Roma. En una sèrie de carpetes es guarden un gran nombre de diaris madrilenys de l'època que il·lustren la indignació del moment.

Arran de la pastoral, el bisbe Morgades va haver de traslladar-se a Madrid per demanar disculpes a la reina regent (oficialment es deia que hi anava a gestionar les obres de la catedral de Barcelona) i, posteriorment, va fer cap a Roma. "La Santa Seu va arreglar el viatge a Roma –un pelegrinatge diocesà– de tal manera que no semblés un càstig per al bisbe i alhora donés satisfacció al govern. Va haver-hi unes implicacions polítiques tremendes. Roma no volia que es compliquessin les relacions amb el poder constituït, sobretot per qüestions catalanistes", explica Corts.

Coincidint amb la pastoral del bisbe Morgades, els primers anys del segle XX són farcits d'accions encaminades a allunyar de Barcelona els clergues més actius pel que fa al catalanisme. És el cas del canonge Collell de Vic. La Secretaria d'Estat (institució vaticana on arriba tota la documentació de l'estat espanyol i des d'on es marquen les directrius a seguir) fa gestions perquè els bisbes Morgades i Torres i Bages tornin a Vic el canonge Collell, "perquè el canonge donés una satisfacció al ministre Dato arran d'un article publicat a *La Veu de Catalunya*".

Aquests fets coincideixen amb el mandat del secretari d'estat Mariano Rampolla, que abans havia estat nunci a Madrid i que "era un home molt expeditiu i poc inclinat a la sensibilitat nacionalista. Rampolla dóna instruccions molt severes als nuncis perquè es vegi que la jerarquia catalana està al marge de qualsevol implicació política", explica Ramon Corts. I aquesta posició apareix en una carta en què dóna instruccions al nunci i al cardinal Casanas perquè manifestin públicament que la Santa Seu desaprova "la po-

lítica separatista inseguita contraria all'integrità della patria".

En aquell moment l'arquebisbe de Tarragona era Tomàs Costa i Fornaguera. Les cartes del regest demostren els recels que tenia l'arquebisbe davant la importància que anava prenent el bisbat de Barcelona i la quantitat de bisbes catalans que sortien d'aquesta ciutat. "3 de desembre de 1902: l'arquebisbe no s'oposa al nomenament del Dr Ricard Cortès com a bisbe auxiliar de Barcelona. Tanmateix, el metropolità de la Tarraconense lamenta que surtin de Barcelona tants candidats a l'episcopat". "9 de desembre de 1902: Costa i Fornaguera es plany de la preponderància que va adquirint la diòcesi de Barcelona i dels intents de traslladar-hi la seu metropolitana".

D'aquest arquebisbe, molt moderat en la qüestió catalana, també es conserven documents en què ataca aferrissadament mossèn Antoni M. Alcover i el seu *Diccionari Català-Valencià-Balear*. En una carta del juny de l'any 1902 Costa i Fornaguera lamenta la visita d'Alcover a Tarragona per a presentar el diccionari català, "la qual fou aprofitada, en la seva absència, per fer propaganda catalanista".

Encara que Ramon Corts defugí, ara per ara, les interpretacions, en aquest cas

s'aventura a dir: "El problema em sembla que no era tant la qüestió del diccionari com la persona de l'Alcover, perquè tenia un caràcter summament irascible i una convivència molt difícil. Va provocar moltes divisions i va tenir unes polèmiques terribles amb l'Institut d'Estudis Catalans (en aquell moment encara en gestació). Potser el primat no volia que els clergues prenguessin partit per Alcover o un altre filòleg. Potser era una mesura per a evitar polèmiques, que eren molt vives llavors".

D'aquests primers tres anys del segle apareixen tres documents sobre el moviment carlí. És molt poca documentació per la importància que havia tingut dins l'església aquest partit. I és que, la gran polèmica entre el carlisme i el Vaticà és del segle anterior. En tenim molta informació gràcies al llibre publicat per mossèn Bonet i Baltà i Casimir Martí, *L'integrisme a Catalunya*. Les informacions referides al carlisme que ens proporciona el regest descobreixen la suspicàcia que Roma tenia envers aquest moviment integrista. La correspondència parla per ella mateixa: "(octubre de 1902). Carta del cardenal Casanas a Rinaldini sobre la peregrinació de la

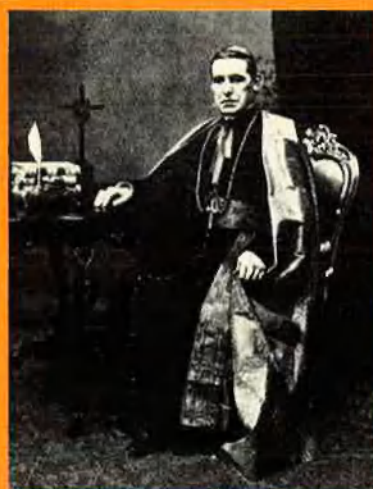
seva diòcesi a Roma, amb motiu de l'any sant. En un despatx del cardenal Rampolla —explica la sinopsi de la carta—, el

La mitra i la barretina. Reflexions d'un bisbe catalanista.

Francesc Vidal i Barraquer, Cambrils 1868-Friburg 1943.

Cardenal Mariano Rampolla, secretari d'estat.

Josep Torres i Bages, Bisbe de Vic. Les Cabanes (Barcelona) 1846-Vic 1916.

secretari d'estat demana al nunci que investigui secretament les acusacions que han arribat a Roma sobre els veritables motius del cardenal Casañas, puix hom sospita que hi puguin intervenir motius polítics (carlisme)". "De tota manera —explica Ramon Cortis— el Carlisme pel que fa a l'església, en aquests anys ja ha deixat de ser un problema".

LA SETMANA TRÀGICA

El context polític d'aquesta època a Catalunya comença a canviar a principis del segle XX: a partir de 1902 el sistema de la Restauració Borbònica espanyola i l'alternança del poder entre conservadors i liberals fa crisi. Mentrestant, a Catalunya es fundava en 1901 la Lliga Regionalista, que no va prosperar en les seves tesis interclassistes i, progressivament, es va anar decantant cap a la dreta. Alhora sorgia el lerrouxisme, un moviment impulsat per Lerroux, centrat a la ciutat de Barcelona, que era anticatalanista, anticlerical i que aconseguí fins al 1905 de ser la primera força a la ciutat, gràcies al suport de la classe obrera. Però en 1905

el panorama fa un tomb radical. L'assalt d'un grup de militars contra la seu del setmanari satíric *Cu-cu* i el diari *La Veu de Catalunya*, i la consegüent llei de jurisdiccions, va propiciar una protesta civil contra aquesta llei que derivà cap a l'afirmació de la identitat catalana i la demanda d'autonomia. Naixia Solidaritat Catalana, un moviment que agrupava la Lliga, els carlins i sectors del republicanisme català.

En la documentació trobada a l'arxiu secret Vaticà es conserva un document que fa referència a aquest moviment. És un full volant del 1907 del canonge de Lleida, Mariano Maroto, que es titula *La voz del pontífice supremo y la Solidaridad Catalana. Conducta que hoy se impone a los católicos*.

En aquesta època no hi ha correspondència que informi de la situació política catalana i sí de les conseqüències de la política que imprimeixen els governs de Madrid. Al llarg del 1906 hi ha una abundant documentació sobre el projecte de llei d'associacions, que afecta els ordes religiosos en els seus drets de subsistència, creixement, ensenyament i ac-

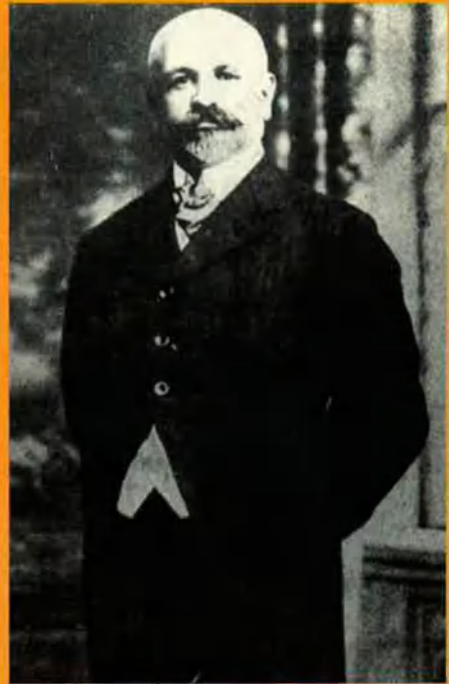
ceptació de noves agrupacions i nous individus immigrants de França i de Portugal d'on eren foragitats. Aquest projecte de llei concità vivíssimes protestes dels catòlics en moltes ciutats i pobles del Principat, sobre les quals l'arquebisbe informava al nunci: "(1906). Quatre cartes de l'arquebisbe Costa i Fornaguera a Rinaldini sobre el míting organitzat pels catòlics de Reus per protestar contra el projecte de llei d'associacions". O bé, "diversos exemplars del diari *La Cruz* i telegrams adreçats al nunci sobre les manifestacions dels catòlics en diverses ciutats catalanes protestant contra el projecte de llei d'associacions".

I, en contraposició, a la ciutat de Barcelona el clima s'anava enrarint i l'anticlericalisme prenia cada vegada més força. Lerrouxismes, republicans i anarquistes només tenien aquest element en comú: els clergues eren l'enemic intern i la causa de tots els mals. Enmig d'aquest clima es van esdevenir els fets de la Setmana Tràgica.

Sobre els episodis de la Setmana Tràgica (en pocs dies cremaren a la ciutat de Barcelona 40 escoles i convents, 12 es-

Cardenal Salvador Casanas, juntament amb el bisbe Torras i Bages i l'auxiliar de Barcelona, Doctor Cortès.

Francesc Ferrer i Guàrdia, Alella 1859-Barcelona 1909.

Reunió de l'episcopat català a Montserrat. Hi veiem, entre d'altres, els bisbes Belloch, Costa i Fornaguera, Laguarda, Mas i Torras i Bages, al costat de l'abat Deàs.

glésies parroquials i moriren tres clergues) i l'afusellament de Francesc Ferrer i Guàrdia, el regist deixa constància que hi ha informes, sobre els esdeveniments, del bisbe Torras i Bages, del vicari general de Barcelona, Josep Palmarola, i del pare Joan Capell. També recull cartes dels bisbes catalans i d'altres de fora de Catalunya adreçades al nunci, "protestant per la passivitat mostrada per les autoritats civils de Barcelona davant els aldarulls que es produïren durant la Setmana Tràgica". Hi ha documentació relativa a la posició del nunci Vico respecte a l'afusellament de Francesc Ferrer i Guàrdia, i també es guarden impresos, propaganda i una relació dels actes celebrats a Bèlgica contra aquest afusellament. En relació amb aquests fets hi ha dues cartes molt curioses d'un sacerdot italià: "la primera tracta de l'*eschusivismo catalano* i en la segona informa el nunci dels fets esdevinguts durant la Setmana Tràgica a Barcelona, moderna Babilònia, *sentina di tutti vizi e di brutti errori*".

Segons Ramon Corts aquesta documentació pot fer canviar l'opinió que fins ara s'ha tingut respecte a Ferrer i Guàrdia i

l'església. Fora de Catalunya va haver-hi moviments de catòlics per salvar el fundador de l'Escola Moderna. La Nunciatura "no va pressionar el govern perquè l'afusellessin, més aviat va mirar de calmar els ànims. Parlo de la Nunciatura; ignoro si des d'altres instàncies de la clerecia de Catalunya o d'Espanya es va pressionar. I des de la Secretaria d'Estat no es troba cap pressió al govern per condemnar Ferrer i Guàrdia, sinó que es fa ressò d'aquests intents internacionals de salvar-lo".

Els fets de la Setmana Tràgica van passar, però els bisbes i catòlics continuaven sentint-se agreujats per les accions que duïen a terme els liberals. Aquest és el cas dels matrimonis civils, molt criticats, i de les escoles laiques i del moviment de renovació pedagògica. El nunci envia un informe al secretari d'estat, que és el cardenal Merry del Val, sobre un míting convocat a Barcelona el 23 de gener de 1910 amb motiu de la reobertura de les escoles laiques. També es recullen diverses cartes adreçades als nuncis de les confederacions catòliques de Berga i Tortosa, anunciant la convocatòria de mí-

tings contra la reobertura d'aquestes escoles no confessionals.

REIG I CASANOVA

A final del 1913 el Vaticà proposa al bisbe Torras i Bages perquè ocupi la seu episcopal de València. El bisbe declina aquesta "promoció" i exposa les seves raons al nunci. Corts ho explica: "Torras i Bages, el volen canviar de diòcesi per pressions de Madrid, i també per promocionar-lo. Però els arguments que el bisbe de Vic al·lega són tan vàlids que la Santa Seu els respecta. Ell vol continuar estant al capdavant d'aquesta nova sensibilitat regionalista i guiar els cristians en aquesta sensibilitat. Perquè pretén fer un catalanisme cristià, contraposat al catalanisme laic que proposava Valentí Almirall. En la documentació que jo he manejat no es veu animadversió dels nuncis ni de la Santa Seu. Fins ara sabíem que el bisbe havia renunciat a les seus que li proposaven, però al Vaticà es conserva la carta autògrafa que ell envià al nunci, en què exposa els seus motius. Jo el que admiro més i el que més em sorprèn és la

El monestir de Montserrat, també als anys vint, tenia un caràcter marcadament catalanista..

ARXIU

El Vaticà i Catalunya al llarg de la història

La relació entre el Vaticà i Catalunya ha estat molt important i algunes vegades conflictiva. Només cal recordar alguns episodis de la història medieval del Paísos Catalans, com l'excomunió del rei Pere II, amb la croada contra Catalunya, al segle XIII. I, referint-nos als nostres temps, recordem la intervenció del Vaticà en els conflictes de Catalunya amb l'estat espanyol, des de la Renaixença, i la qüestió de l'ús de la llengua catalana a l'església, prohibit pel govern de Madrid, en diversos moments, i davant el moviment catalanista, passant per la dictadura de Primo de Rivera, la guerra civil i l'intent franquista de genocidi cultural contra els països de llengua catalana. Així com en la qüestió del nomenament de bisbes forasters, que imposava el govern espanyol, per tal de desnacionalitzar Catalunya, que acabà l'any 1966, amb la campanya "Volem bisbes catalans".

Per tot això, la consulta de la documentació de l'Arxiu Secret Vaticà és indispensable per a conèixer millor la història del Principat i de tots els Paísos Catalans. Per tant, l'obertura als investigadors de nous períodes històrics del contingut de l'Arxiu —ara fins el 1921 i molt aviat fins l'any 1939—, és una excel·lent notícia, que hem d'agrair a la Santa Seu.

Josep Benet

claredat amb què actua respecte a Roma i, després, la fidelitat als seus principis".

Coincidint amb les mateixes dates en què el bisbe Torras i Bages està immers en aquest afer, és nomenat bisbe de Barcelona el valencià Enric Reig i Casanova, que marcarà una etapa important, pel seu anticatalanisme acèrrim. Havia fet de minutaire a la Nunciatura de Madrid, escalà posicions amb rapidesa i fou nomenat bisbe de Barcelona a la mort del bisbe Laguarda. El seu nomenament coincidirí amb un esclat del catalanisme polític, que havia de progressar molt més. Al 1914 Prat de la Riba és proclamat president de la Mancomunitat de Catalunya i els homes del Noucentisme disposen d'una plataforma de govern.

Aquest any esclata la Primera Guerra Mundial. En el regest se'n troben informacions. Com per exemple, la participació dels catòlics catalans en col·lectes d'ajuda als lituans damnificats per la guerra. Es conserva també la carta que el bisbe Vidal i Barraquer va enviar al nunci Ragonesi el 5 de desembre de 1917, protestant contra l'article 15 de la convenció de Londres del 26 d'abril de 1915, pel qual França, Gran Bretanya i Rússia es comprometien a ajudar Itàlia i impedir que la Santa Seu iniciés negociacions de pau.

Al llarg dels anys 1916-1917 tornen a ressorgir les suspicàcies amb relació al

catalanisme d'alguns clergues de Barcelona. Però ara no es generen a Madrid sinó que són del bisbe de Barcelona. Reig i Casanova actua sobretot contra els caputxins: "(6 de juny de 1916). Carta del bisbe Reig i Casanova informant sobre la identificació dels caputxins de la mateixa diòcesi i, en especial, del pare Rupert de Manresa, amb els corrents catalanistes a *lo Cambó*". Es conserva un despatx del cardenal prefecte de la Congregació de Religiosos, que determina que els pares Miquel d'Esplugues i Rupert de Manresa siguin allunyats de Barcelona. I encara una altra carta del bisbe Reig i Casanova a Ragonesi, planyent-se de la negativa del pare Frederic de Berga i del provincial dels caputxins a predicar en castellà a la catedral durant les missions d'aquell any.

Aquest anticatalanisme eclesiàstic des del bisbat de Barcelona coincideix amb un moment en què des de Roma són més sensibles a la qüestió catalana, "sense deixar de ser cauts", apunta Ramon Corts. Tots els elements són favorables: el papa Benet XIV (1914-1922) és un home obert, el secretari d'estat, Pietro Gasparri, pren una posició més neutra i menys contundent que el seu antecessor, Rampolla. Finalment, el tercer personatge de la Santa Seu és el nunci Ragonesi, que no es deixa impressionar pels alarments informes de Reig i Casanova.

I enmig de les vagues i l'agitació social del 1919 (hi ha recollides informacions i diaris sobre la vaga de la Canadiense i la col·locació de quatre bombes a una església de Barcelona mentre se celebraven els funerals d'un membre de la burgesia) es produeix un fet que desbordarà el bisbe Reig i Casanova.

INCIDENTS DE CORPUS

Ramon Corts sabia que hi havia documentació sobre aquest episodi —conegut pels “Incidents de Corpus”— de Barcelona, però en el material que consultava no apareixia. Joan Bonet i Baltà li n'havia demanat la documentació i per això Corts va sol·licitar-la reiteradament. Després d'insistir molt, per casualitat es van trobar quaranta caixes, que havien estat dipositades en un altre lloc, i que no havien estat mai catalogades. Corts es va dedicar un estiu sencer a revisar aquests documents: “Es una documentació molt important que mostra les relacions de la Mancomunitat amb la Nunciatura i l'interès que tenia Puig i Cadafalch (llavors president de la Mancomunitat) a informar el nunci i explicar-li l'obra de la Mancomunitat. També es descobreix la relació de la Mancomunitat i l'església catalana, i com alguns bisbes catalans no sintonitzaven gaire amb la institució perquè tenien por que aquesta anés per un camí independentista”. Aquest és el cas del bisbe Miralles que, en una carta a Ragonesi, li manifesta que “si Catalunya aconseguís l'autonomia, la diòcesi de Lleida no seguiria pas les altres de la província tarraconense, que eventualment volguessin adequar-se a la nova configuració política”.

Aquests documents també expliquen els episodis dels Incidents de Corpus: per la processó de Corpus del 1919 voleiava al campanar de la catedral una bandera catalana. El bisbe Reig i Casanova la va fer retirar, malgrat l'oposició de Puig i Cadafalch. Això va portar a un trencament amb el bisbe, que no va voler tornar a col·locar la bandera, de tal manera que les autoritats civils que assistien a la processó es van retirar. Quan el Santíssim va passar per davant la Generalitat, a la plaça Sant Jaume, les autoritats van sortir al balcó, però no es van incorporar a la processó. Reig i Casanova va escriure al nunci: “Se m'anuncia que aquesta és la primera de la sèrie que em tenen preparada, per a crear-me conflictes i fer-me aquí la vida impossible”. El bisbe en cartes successives fa referència a les pinta-

Ramon Corts: del Vaticà a Vilassar de Mar

Mossèn Ramon Corts i Blay té quaranta anys i va néixer a Mataró. Alçada mitjana, cabells negres i ulleres, porta americana de tweed, jersei prim de color gris cendra i pantalons negres. Va vestit de fosc, però no duu coll. Utilitza les mans, bé, més que les mans els dits. L'entrevista és a la Balmesiana. Ell, que n'és el director, ens rep al despatx. La taula és plena de llibres amuntegats, “hauria d'arreglar-me el despatx, però no tinc ni diners ni temps de fer-ho”. Ramon Corts no para: rector de Vilassar de Mar des de l'estiu de l'any passat, compagina aquesta feina pastoral amb la direcció de la Balmesiana, les classes a la facultat de Teologia... i tot això quan no és a Roma fent recerca. “¿Que com m'ho puc combinar? No ho sé ni jo mateix. Sobretot necessito dedicar una part de les energies a sistematitzar el treball”.

És llicenciat en Filologia i Lletres i en Teologia. Marxà a Roma, on es doctorà en història eclesiàstica per la universitat Gregoriana. En 1991 va llegir la tesi doctoral “L'arquebisbe Fèlix Amat (1750-1824) i l'última il·lustració espanyola” (publicada conjuntament per la Facultat de Teologia de Catalunya i l'editorial Herder). Era la primera vegada que un doctor presentava el seu treball d'investigació en català en aquesta universitat. Això no li fou gens fàcil i Corts explica que ho aconseguí gràcies al fet que el president del tribunal era lituà.

Ara, espera que s'obri la Nunciatura de Federico Tedeschini (1921-1936), un període molt important, perquè abraça la dictadura de Primo de Rivera, la Segona República i l'inici de la guerra del 36. Mentrestant treballa en el fons de la Secretaria d'Estat dels primers anys del segle, que coincideixen amb el període regestat. I tota aquesta documentació que Ramon Corts va portant microfilmada a Catalunya té un objectiu clar: “M'agradaria que contribuís a elaborar la història de l'església catalana”.

M. S.

des que després d'aquells fets aparegueren al palau episcopal i a un article publicat a *El Sol* per Puig i Cadafalch titulat “La iglesia unitarista española”.

Reig i Casanova quedava tocat, la Santa Seu no podia mantenir un bisbe que no sintonitzava amb la seva diòcesi ni entenia un sentiment catalanista arrelat en la gent i que començava a disposar d'organismes governatius propis. És per això que, en 1920, és proposat per a ocupar l'arxidiòcesi de València. El bisbe accepta encantat aquesta nova seu. En el *Pro-*

Puig i Cadafalch va tenir molt d'interès a millorar les relacions església-Mancomunitat. ARXIU

cessus inquisitionis que li fan consta que “hagué de sofrir molt per part dels catalanistes”.

En aquests anys 1919-1920 apareixen documents sobre el monestir de Montserrat i l'abat Marcet. Una part dels documents fan referència al caràcter catalanista del monestir i provenen de les instàncies més altes: “Dos despatxos del secretari d'estat, cardenal Gasparri, sobre el catalanisme de Montserrat. També hi ha una còpia d'una carta enviada en nom del papa a l'abat Marcet i que tracta de la mateixa qüestió”, diu el regest.

Una de les cartes més interessants sobre Montserrat és la que fa referència a una visita apostòlica, motivada, sembla, per les queixes del pare Bernat Adell. La visita fou duta a terme per José Alvarez, provincial benedictí del monestir de Samos. En la mateixa carpeta es troba una carta de Reig i Casanova queixant-se del catalanisme del monjos montserratins i del